

14. 2. 2005

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Návrh zákona o odškodnění obětí okupace

Na pořad 41. schůze poslanecké sněmovny bylo mimo jiné navrženo i projednání návrhu zákona o odškodnění obětí okupace Československa vojsky Svazu sovětských socialistických republik, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky a Bulharské lidové republiky.

Jedná se o návrh, jež pochází z dílny poslanců ODS, přičemž na půdu poslanecké sněmovny se dostala v pořadí již jeho druhá a přepracovaná verze. První verze tohoto návrhu, která byla poslanecká sněmovně předložena v říjnu roku 2003, byla 4.5.2004 zamítnuta poslaneckou sněmovnou při obecné rozpravě v druhém čtení. Neuplynul ani měsíc, a dne 25.5.2004 byl poslanecké sněmovně předložen návrh přepracovaný, reagující na výtky vyčítané jeho předchůdci.

Nutno dodat, že i přesto, že byla první verze tohoto návrhu zamítnuta, otevřela nejen akademickou debatu o událostech let 1968 a 1969 a ukázala na povšechnou vůli veřejnosti se s těmito událostmi vypořádat.

Podstatou návrhu zákona je odškodnění křivd spáchaných na občanech tehdejší Československé socialistické republiky a posléze České a Slovenské Federativní republiky v období její okupace vojsky SSSR, MLR, PLR, NDR a BLR od 20.8.1968 do 27.6.1991.

Osobou oprávněnou podle tohoto zákona k poskytnutí jednorázového odškodnění je fyzická osoba, která byla v období od 20. srpna 1968 do 27. června 1991 zraněna nebo znásilněna příslušníkem některé z okupačních armád nebo civilní osobou zdržující se na území Československa v souvislosti s pobytem okupačních armád, byla zraněna nebo znásilněna na území Československa, v době zranění nebo znásilnění byla československým občanem a za zranění nebo znásilnění příslušníkem některé z okupačních armád nebo civilní osobou zdržující se na území Československa v souvislosti s pobytem okupačních armád nebyla odškodněna podle jiného právního předpisu.

V případě, že takto oprávněná osoba tyto podmínky splňující zemřela, stávají se osobami oprávněnými podle tohoto zákona její děti a manžel. Nejsou-li osobami oprávněnými děti a manžel, stávají se oprávněnými osobami rodiče této osoby.

Osobami oprávněnými podle tohoto zákona jsou ale dále stejně tak děti a manžel fyzické osoby, která byla v období od 20. srpna 1968 do 27. června 1991 usmrcena příslušníkem některé z okupačních armád nebo civilní osobou zdržující se na území Československa v souvislosti s pobytem okupačních armád nebo podlehla zranění způsobeném příslušníkem některé z okupačních armád nebo civilní osobou zdržující se na území Československa v souvislosti s pobytem okupačních armád, byla usmrcena nebo zraněna s následkem smrti na území Československa a v době usmrcení nebo zranění s následkem smrti byla československým občanem.

Nejsou-li osobami oprávněnými podle tohoto návrhu zákona děti a manžel takovéto osoby, stávají se oprávněnými osobami její rodiče. Ani v tomto případě však nárok těchto osob na jednorázové odškodnění nevzniká, byla-li některá z nich odškodněna za smrt nebo zranění s následkem smrti manžela, rodiče či dítěte podle jiného právního předpisu.

Oprávněné osoby mají nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky za předpokladu, že jsou občany České republiky a uplatnily jej ve formě písemné žádosti u orgánu příslušného k rozhodnutí (dle návrhu se tímto orgánem rozumí Česká správa sociálního zabezpečení) nejpozději do 31. prosince 2006. Marným uplynutím této lhůty nárok zaniká, prekluduje.

Nárok osob oprávněných podle výše uvedeného dělení činí 1 000 000 Kč, resp. 500 000 Kč, zanechalo-li zranění nebo znásilnění trvalé následky, v ostatních případech 100 000 Kč.

Nárok lze prokázat lékařskou zprávou, úmrtním listem, svědeckou výpovědí nejméně dvou svědků nebo jiným způsobem.

Včas uplatněný nárok, pokud o něm nebylo Českou správou sociálního zabezpečení rozhodnuto nebo pokud jednorázová peněžní částka nebyla vyplacena, přechází v případě úmrtí oprávněné osoby na její dědice. Náklady na jednorázovou finanční částku hradí stát.

Z uvedeného plyne, že ani současný návrh zákona není prost řady sporných míst, na které bylo v průběhu jeho dosavadního legislativního projednávání opakovaně poukazováno, a to jak již ze strany vlády, tak k němu se vyjadřujících poslanců.

Mezi těmito výtkami převládají následující. Vláda ve svém stanovisku zejména vyjadřuje pochybnost o samotné opodstatněnosti tohoto návrhu zákona. Upozorňuje na skutečnost, že občané, kteří byli v souvislosti s pobytem okupačních armád od 20. srpna 1968 na území tehdejšího Československa poškozeni, byli odškodňováni již na základě tehdy platných právních předpisů, a to zejména podle Smlouvy o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky uzavřené mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik a vyhlášené ve Sbírce zákonů pod č. [11/1969](#) Sb. Dle poslankyně Aleny Páralové, jednoho z předkladatelů tohoto návrhu zákona, se však předmětný návrh s touto často vznášenou námitkou možného vzniku duplicitního odškodnění vyrovnal tím, že výslovně zakazuje poskytnutí odškodnění těm osobám oprávněným, které již byly v minulosti odškodněny dle jiného právního předpisu. Tímto jiným právním předpisem je podle poznámky pod čarou myšlena právě zmiňovaná vyhláška č. [11/1969](#) Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky.

Druhou podstatnou výtkou proti návrhu tohoto zákona je okolnost, že navrhovaný způsob prokazování nároku na odškodnění je nedostatečný. Dle mnohých lékařská zpráva ani úmrtní list nemohou být důkazem o tom, že ke zranění, úmrtí nebo znásilnění došlo v důsledku činnosti příslušníků okupačních armád, navíc jako nevhodná se taktéž může z důvodu jejího případného častého zneužívání jevit navrhovaná možnost nahradit lékařskou zprávou nebo úmrtní list výpovědí dvou svědků.

Spornou zůstává i samotná výše odškodnění, jenž kupř. v porovnání s výší paušálních náhrad poskytovaných podle zákona č. [217/1994](#) Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce, se zdá být neúměrně vysoká. S tímto souvisí i předpokládaná výše zatížení státního rozpočtu vyplaceným odškodněním. Předkladatelé v důvodové zprávě k návrhu zákona vyčíslili jeho předpokládaný dopad na státní rozpočet ve výši 600 milionů Kč, avšak současně jedním dechem dodávají, že tato částka může být menší nebo větší. Je to dáno historicky nedokonalými přehledy o počtu osob, kterých by se tento zákon týkal. Další dopad na státní rozpočet by zřejmě, jak konečně upozorňuje stanovisko vlády, vyvolala nutnost výrazně posílit rozhodovací aparát České správy sociálního zabezpečení, která by dle návrhu zákona měla o nárocích na odškodnění rozhodovat a jednorázové částky vyplácet, neboť tato agenda se vymyká z její obvyklé činnosti.

Předkladatelé zákona poučení osudem jeho předchůdce nyní deklarují svou otevřenost k jednání za účelem možného vyladění jeho nynější verze. Uvidíme proto, nakolik dojde k přepracování nedokonalostí v jemu vytykánych oblastech a zda posléze při konečném hlasování o něm převáží morální rozměr této úpravy nad stranickou vázaností poslanců.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)

- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)